
પ્રવચન નં. ૭૧, શ્લોક-૯૭ થી ૯૯, રવિવાર, અષાઢ વદ ૩, તા.૧૧-૦૭-૧૯૭૧

‘નિયમસાર’ વ્યવહારચારિત્ર અધિકાર. એમાં અરિહંત ભગવાનનો અધિકાર છે. અરિહંત... અરિહંત એ પણ પર છે ને માટે વ્યવહારમાં નાખ્યા. વ્યવહારચારિત્રનો અધિકાર છે. પંચ પરમેષ્ઠી પણ પરદ્રવ્ય છે માટે વ્યવહારમાં નાખ્યા છે.

મુમુક્ષુ :— એ તો શુદ્ધ છે.

ઉત્તર :— શુદ્ધ છે પણ પર છે ને? ભલે શુદ્ધ છે પણ આનાથી તો પર છે ને? એનું

લક્ષ કરવાથી તો રાગ થાય છે. એનો આશ્રય કરવાથી કાંઈ ધર્મ થતો નથી. એટલે વ્યવહાર પરાશ્રિત છે, નિશ્ચય સ્વઆશ્રિત છે. એટલે વ્યવહારચારિત્રમાં એ અધિકાર નાખ્યો. ૯૬ શ્લોક થઈ ગયો છે.

૯૭મો શ્લોક.

સ્મરકરિમૃગરાજઃ પુણ્યકંજાહ્નિરાજઃ
સકલગુણસમાજઃ સર્વકલ્યાવનીજઃ ।
સ જયતિ જિનરાજઃ પ્રાસ્તદુઃકર્મવીજઃ
પદનુતસુરરાજસ્ત્યક્તસંસારમૂજઃ ॥૧૭॥

ભૂજ એટલે શું થયું પાછું? ભુજ-પૃથ્વીમાં જન્મવું. (ભુ એટલે પૃથ્વી, જ એટલે જન્મવું) આહાહા..!

પોતે 'પદ્મપ્રભમલધારિદેવ' ટીકાકાર છે. એથી ચોવીસ તીર્થંકરમાં 'પદ્મપ્રભુ'ને યાદ કર્યા છે. ટીકાકાર 'પદ્મપ્રભુ' છે ને? એ ચોવીસ તીર્થંકરમાં 'પદ્મપ્રભુ' પોતાના નામે છે, એને યાદ કરીને સ્તુતિ કરી છે. સમજાણું? થોડા થોડા નજીક આવો એટલે પાછળ જગ્યા થાય. આજે રવિવાર છે ને એટલે છોકરા ને ભેળું થયું હોય ને આજ. 'ભાવનગર' ને 'રાજકોટ' ને...

શું કહ્યું? કહે છે, 'પદ્મપ્રભ' ભગવાન એવા છે, એનો અર્થ કે હું આત્મા એવો છું. 'જેઓ કામદેવરૂપી હાથીને (મારવા) માટે સિંહ છે...' 'સ્મર' છે ને? 'સ્મર' એટલે કામદેવ. ઇચ્છા, પાંચ ઇન્દ્રિયના વિષય તરફની વલણની વૃત્તિ. એવો કામ 'કરિ' એટલે હાથી. 'મૃગરાજઃ' એટલે સિંહ. 'સ્મરકરિમૃગરાજઃ' કેવા છે પ્રભુ? 'કામદેવરૂપી હાથીને (મારવા) માટે સિંહ છે...'

મુમુક્ષુ :- એ તો .. થાય છે.

ઉત્તર :- ઓલા કહે છે કે મારવું એમ ન બોલવું. શબ્દોને શું ... જામો અરિહંતાણં. ચર્યા આવી છે ને મોટી? ભગવાનને વળી દુશ્મન કેવા? દુશ્મનને મારવું એ જૈનને ન શોભે. એ શબ્દો લખવા પણ ન શોભે. એમ વળી આવ્યું. આવે ને આવા. શબ્દની સાથે શું છે?

'કામદેવરૂપી હાથી...' 'કરિ' આહાહા..! અતીન્દ્રિય આનંદસ્વરૂપ ભગવાનઆત્મા, એણે અતીન્દ્રિય આનંદના આશ્રયે પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિષયની વૃત્તિઓ જે વિકલ્પ, એને જેણે હણી નાખ્યા, એવા એ સિંહ છે. ભગવાનઆત્મા પણ એવો જ છે. એમ પોતે પોતાનું નામ નાખીને કહ્યું છે. પાંચ ઇન્દ્રિયના વિષય તરફની વૃત્તિઓ, એનો વ્યય કરવા માટે. અહીં તો ઉપદેશના વાક્યો છે ને? ખરેખર તો વ્યય કરતો નથી. સ્વરૂપમાં સ્થિર થાય એટલે વિકાર ઉત્પન્ન થતો નથી. એને વ્યય-નાશ કરે એમ કહેવામાં આવે છે. શું થાય પણ? ભાષાથી વાતું કરવી (અને) વસ્તુ ભાષાતીત. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ?

કહે છે, 'કામદેવરૂપી હાથીને (મારવા) માટે સિંહ છે,...' એમ ભગવાનઆત્મા પણ અણીન્દ્રિય. આ આત્મા અણીન્દ્રિય સ્વરૂપ છે. એના આશ્રયે ઇન્દ્રિયની વૃત્તિઓ નાશ થાય છે. એવો આત્મા છે. એવા 'પદ્મપ્રભુ' ભગવાન છે અને એવો જ આ આત્મા છે. સમજાણું કાંઈ? 'જેઓ પુણ્યરૂપી કમળને (વિકસાવવા) માટે ભાનુ છે,...' લ્યો. 'પુણ્યકંજ' છે ને? પાણીમાં ઉત્પન્ન થયેલું કમળ. પરમાત્મા કેવા છે? 'પુણ્યરૂપી કમળને (વિકસાવવા) માટે ભાનુ છે,...' પહેલો ગુણ લીધો અને બીજું પુણ્ય લીધું. બહારની ઋદ્ધિ બતાવી. પુણ્યરૂપી કમળને વિકસાવવા માટે સૂર્ય છે. એમ આત્મા પણ તેનો આશ્રય લેતાં ઇન્દ્રિયોની વૃત્તિઓ તો નાશ થાય, પણ એના આશ્રયમાં કમી રહી જાય, તો એને પુણ્ય વિકલ્પ પણ એવા થાય, કે જે તીર્થંકરપણાને પણ પ્રાપ્ત થાય, એવો એ આત્મા છે. કહો, સમજાણું કાંઈ?

'જેઓ સર્વ ગુણોના સમાજ (-સમુદાય) છે,' લ્યો. 'સકલગુણસમાજ:' ત્રીજું પદ છે. ૯૭ શ્લોક. ભગવાન સકળ ગુણનો સમાજ છે. લ્યો. સમાજ. એમ ભગવાનઆત્મા અનંતગુણનો સમાજ છે. અનંતગુણનો પિંડ પ્રભુ પોતે જ સમાજ છે. એને અહીંયા આત્મા કહીએ. એમ પરમાત્માને પ્રગટરૂપ છે. સર્વ ગુણની પર્યાય પ્રગટ સમાજ છે, સમુદાય છે. 'સર્વકલ્પાવનીજ:' 'જેઓ સર્વ કલ્પિત (-ચિંતિત) દેનાર કલ્પવૃક્ષ છે,...' 'કલ્પાવનીજ:' અવનીજ શબ્દ છે ને? એ કલ્પવૃક્ષ. અવનીજ પૃથ્વીનું ઉત્પન્ન થયેલું. અવની એટલે પૃથ્વી અને જ એટલે ઉત્પન્ન થયેલું. કલ્પવૃક્ષ. 'સર્વકલ્પાવનીજ:' ભગવાન ત્રિલોકનાથ 'સર્વ કલ્પિત (-ચિંતિત) દેનાર કલ્પવૃક્ષ છે,...' એમ આ આત્મા પણ અનંતજ્ઞાન, આનંદ સંપન્ન છે એ 'સર્વ કલ્પિત...'. એટલે એકાગ્ર થાય, તો એમાં સર્વ મનોરથ પૂર્ણ થાય એવો આ આત્મા છે. 'બાબુભાઈ'! આવો આત્મા છે એમ સાંભળ્યું નથી. આ બધી બહારમાં માંડી છે. ભક્તિ, પૂજા, વ્રત, તપ. અહીંયા હતા ને? 'અગાસ'માં. એક વખત કહ્યું હતું કે વ્રત, નિયમ કરવા એ તમારો અધિકાર છે. એમ કહ્યું. પણ એ બધું કર્મનું કાર્ય છે. કર્મસ્વરૂપ છે, એ આત્મસ્વરૂપ નથી. એમ કહ્યું હતું. 'અગાસ'. આમ તો કહ્યું, ભાઈ! વ્રત અને નિયમ એ તો બધો વિકલ્પ છે. અને એ વિકલ્પ કર્મનો ખરેખર તો કર્તવ્ય છે. જીવનું એ સ્વરૂપ છે જ નહિ. અહીં કલ્પવૃક્ષ એટલે પોતાના આનંદાદિની પરિણતિને પ્રગટ કરે એવો આત્મા છે. એવું કલ્પવૃક્ષ છે.

'જેમણે...' 'સ જયતિ જિનરાજ:' 'જેમણે દુષ્ટ કર્મના બીજને નષ્ટ કર્યું છે,...' પાછળનું પદ લીધું. 'પ્રાસ્તદુઃકર્મબીજ:' 'પ્રાસ્તદુઃકર્મબીજ:' જેણે કર્મના બીજને તો બાળીને નાશ કર્યો છે. આહાહા...! 'જેમના ચરણમાં સુરેન્દ્રો નમે છે...' 'પદનુતસુર' એમ. 'પદનુતસુર' 'જેમના ચરણમાં...' 'નુત' નામ નમે છે. 'નુતસુરરાજ' દેવોના ઈંદ્રો પણ જેના ચરણકમળમાં નમે છે. એવા 'પદ્મપ્રભુ' ભગવાન, એને અહીંયા અરિહંત પદની વ્યાખ્યા છે ને? એટલે એમાં એમને સ્મરણ કર્યા છે. એવું સ્વરૂપ જ મારું છે એમ પણ ભેગું યાદ કર્યું છે.

'અને જેમણે સંસારરૂપી વૃક્ષનો ત્યાગ કર્યો છે,...' લ્યો. 'ત્યક્તસંસારમૂજ:' ચોથું પદ

છે ને? 'ત્યક્તસંસારમૂજઃ' ભૂ. પૃથ્વીમાં ઉત્પન્ન થયેલું ઝાડ. એ સંસારરૂપી ઝાડ, એનો જેણે નાશ કર્યો છે. ભગવાનઆત્મા સંસારનો નાશ કરવાવાળો જ સ્વભાવ છે. સંસારને ઉત્પન્ન કરે એવો એનો સ્વભાવ નથી. નાશ કરવાનો સ્વભાવ છે એ પણ વ્યવહાર છે. પરમાર્થે આત્મા રાગના નાશનો કર્તા પણ નથી. સંસાર વિકાર છે, એનો નાશ કર્તા કહેવો એ પણ પરમાર્થ નથી. આત્માનો આનંદ સ્વભાવ, એમાં અંતરમાં એકાકાર થતાં સંસાર એટલે રાગની ઉત્પત્તિ ન થાય, એને સંસારનો નાશ કર્યો એમ કહેવામાં આવે છે. આહાહા...! શબ્દના અર્થ પ્રમાણે કઈ નયનું કથન છે એ ન સમજાય તો ગડબડ કરે. સિદ્ધાંતમાં 'ધવલ'માં તો એમ કહ્યું, કોઈપણ સૂત્ર, કોઈપણ અર્થ, નય-વાક્ય વિના હોય શકે નહિ. નય વિના હોઈ શકે નહિ. કોઈપણ શાસ્ત્રનો મૂળ શબ્દ કે એનો અર્થ નય વાક્ય છે. વ્યવહારનયનું વાક્ય છે કે નિશ્ચયનયનું વાક્ય છે? એ એણે જાણવું જોઈએ. જાણ્યા વિના અર્થ કરે તો એ અર્થનો અનર્થ થઈ જાય.

'સંસારરૂપી વૃક્ષનો ત્યાગ કર્યો છે,...' લ્યો. વળી ઓલામાં એમ કહે કે રાગનો ત્યાગ કર્તા આત્મા પરમાર્થે નથી. નામ માત્ર (છે). અહીં કહે છે, નાશ થઈ ગયો છે ને? સ્વભાવ પરિપૂર્ણ અખંડ અભેદ, એનો આશ્રય લઈ, એનાથી ઉત્પન્ન થયેલી મોક્ષ દશા, અરિહંત પણ મોક્ષ જ છે. પ્રસિદ્ધ મોક્ષ છે એમ કહેશે. પ્રસિદ્ધ જેનો મોક્ષ છે, પછી કહેશે. એને પ્રસિદ્ધ મોક્ષ છે. ભાવમોક્ષ થઈ ગયેલો છે. અરિહંતને ભાવમોક્ષ બધા ગુણો પર્યાયમાં પરિણમી ગયા છે. કહે છે, 'સંસારરૂપી વૃક્ષનો ત્યાગ કર્યો છે, તે જિનરાજ (શ્રી પદ્મપ્રભ ભગવાન) જયવંત છે.' આ ભગવાન તો અત્યારે મોક્ષમાં પધાર્યા છે. પણ એણે જાણે આમ સમવસરણમાં બિરાજતા હોય, એમ યાદ કરીને આત્મા પણ જાણે આખો વિદ્યમાન બિરાજમાન હોય, એમ કરીને આત્માની સ્તુતિમાં 'પદ્મપ્રભુ' ભગવાનની સ્તુતિ, વર્તમાન તીર્થંકરપણે જ હોય, એને વંદન કર્યા છે. નહિતર એ તો મોક્ષમાં છે, સિદ્ધ છે. સો ઇન્દ્રો નમે છે, ચરણમાં નમે છે. ક્યાં? પાઠમાં તો એમ આવ્યું. ચરણમાં સુરેન્દ્રો નમે છે. ભગવાન તો સિદ્ધ થયા. એને ક્યાં અત્યારે (ઇન્દ્ર છે?) પણ એ સમવસરણમાં હતા ત્યારે જે વિદ્યમાન છે, એ તીર્થંકરને યાદ કરીને, હું પણ આખું તત્ત્વ વિદ્યમાન છું. નથી એમ નહિ. જેમ તીર્થંકર અત્યારે નથી એમ નહિ. સાક્ષાત્ બિરાજે છે. એમ કરીને સ્તુતિ કરું છું. આહાહા...! 'પ્રવીણભાઈ'!

એમ ભગવાનઆત્મા એવો ને એવો વિદ્યમાન, વર્તમાન ધ્રુવ અખંડાનંદ પ્રભુ છે. એમાં હું એકાગ્ર થાઉં છું એ મારી મોક્ષની પ્રસિદ્ધિનું કારણ છે. સમજાણું કાંઈ? આહાહા...! એ ૯૭ શ્લોક થયો. અહીં તો પાઠ એમ છે ને? જયવંત વર્તે. 'સ જયતિ' એમ છે ને? ત્રીજા પદનું. 'સ જયતિ' જયવંત વર્તે છે, જયવંત છે. ઇન્દ્રો જેના પગને નમે છે, એવા જયવંત ભગવાન છે. એય...! આહાહા...! ભૂતકાળમાં જેમ ભગવાન હતા. એવા જ વર્તમાનમાં જાણે છે. એમ પંચમકાળના મુનિ, એમાં અનાદિનો એવો ને એવો છું, એવો વિદ્યમાન ભગવાન

છું, એની સ્તુતિ એટલે એને હું નમું છું. બહારમાં આવા ‘પદ્મપ્રભુ’ ભગવાન અરિહંતપદે હતા, તેને યાદ કરીને નમું છું. વિકલ્પથી વ્યવહારથી. વ્યવહારચારિત્ર છે ને? એ ૯૭મો કળશ થયો.

શ્લોક-૯૮

(માલિની)

જિતરતિપતિચાપ: સર્વવિદ્યાપ્રદીપ:

પરિણતસુખરૂપ: પાપકીનાશરૂપ: ।

હત્તભવપરિતાપ: શ્રીપદાનમ્રભૂપ:

સ જયતિ જિતકોપ: પ્રહ્લવિદ્વત્કલાપ: ॥૧૮॥

[શ્લોકાર્થ :-] કામદેવના બાણને જેણે જીતી લીધાં છે, સર્વ વિદ્યાઓના જેઓ પ્રદીપ (-પ્રકાશક) છે. સુખરૂપે જેમનું સ્વરૂપ પરિણમ્યું છે. પાપને (મારી નાખવા) માટે જેઓ યમરૂપ છે, ભવના પરિતાપનો જેમણે નાશ કર્યો છે, ભૂપતિઓ જેમના શ્રીપદમાં (-મહિમાયુક્ત પુનિત ચરણોમાં) નમે છે. ક્રોધને જેમણે જીત્યો છે અને વિદ્વાનોનો સમુદાય જેમની આગળ ઢળી પડે છે, તે (શ્રી પદ્મપ્રભનાથ) જયવંત છે. ૯૮.

શ્લોક-૯૮ ઉપર પ્રવચન

૯૮મો કળશ.

જિતરતિપતિચાપ: સર્વવિદ્યાપ્રદીપ:

પરિણતસુખરૂપ: પાપકીનાશરૂપ: ।

હત્તભવપરિતાપ: શ્રીપદાનમ્રભૂપ:

સ જયતિ જિતકોપ: પ્રહ્લવિદ્વત્કલાપ: ॥૧૮॥

દરેકમાં કામદેવ આવે છે. ચારમાં. એ શબ્દ નવો લાગે. અમારા જેવાને સંસ્કૃત ન આવડતું હોય એને. ‘પાપકીનાશરૂપ:’ એટલે યમ જેવો. પાપને નાશ કરવા યમ. ૯૮.

શ્લોકાર્થ :- ‘કામદેવનાં બાણને જેમણે જીતી લીધાં છે,...’ અણ્ડિન્દ્રિય આત્મા પ્રગટ કર્યો છે. જેને પાંચ ઇન્દ્રિયના વિષયની વૃત્તિઓ હણાઈ ગઈ છે. પાંચે ઇન્દ્રિયના વિષય

કામબાણ, ડોં! આહા...! કામદેવના બાણને (જીતી લીધા છે). આનંદમૂર્તિ પ્રભુ, અતીન્દ્રિય આનંદના સ્વાદમાં, જેને કામદેવના બાણ વાગતા નથી પણ કામદેવને મારી નાખ્યો છે, કહે છે. આહાહા...! જીતી લીધો છે. અણીન્દ્રિય ભગવાન આનંદનો નાથ, એનું અવલંબન લઈને પર તરફની વૃત્તિઓનો જેણે નાશ કરી નાખ્યો છે. એ 'કામદેવના બાણને જેમણે જીતી લીધાં છે,...' 'જિતરતિપતિચાપ:' એ પહેલા પદનો અર્થ છે. 'જિતરતિપતિચાપ:' બાણ. 'ચાપ' એટલે બાણ ને? રતિપતિનું ચાપ એમ. 'રતિપતિ' એટલે કામદેવ, એનું 'ચાપ:' એટલે બાણ, એને જેણે જીત્યા છે. 'જિતરતિપતિચાપ:'

'સર્વવિદ્યાપ્રદીપ:' જેઓ 'સર્વ વિદ્યાઓના જેઓ પ્રદીપ (-પ્રકાશક) છે,...' કેવળજ્ઞાન પ્રકાશે છે. જોકે ભગવાન તો શ્રુતજ્ઞાન પ્રકાશે છે. પણ એ શ્રુતજ્ઞાનમાં આખો પ્રકાશ બધો આવી જાય છે. પરમ દિ' આવ્યું હતું ને? ભાઈ! (શ્રાવણ વદી) એકમ. ભગવાન છે એ ભાવશ્રુત પ્રકાશે છે. ભગવાન કેવળજ્ઞાન પ્રકાશતા નથી. ધવલમાં આવે છે. ભાવશ્રુત પ્રકાશે છે. કેમ? કે જેને ભાવશ્રુત થાય છે, એને આ વાણી નિમિત્ત છે એટલે ભાવશ્રુતનો પ્રકાશ છે. કેવળજ્ઞાનને શું પ્રકાશે? સમજાણું કાંઈ?

'સર્વ વિદ્યાઓના જેઓ પ્રદીપ (-પ્રકાશક) છે,...' બધું. એ ભાવશ્રુતની અંદર પ્રકાશતા ભગવાનની વાણીમાં આવતા બધો પ્રકાશ થઈ જાય છે. ભાવશ્રુતમાં પછી કેવળજ્ઞાની કેવા, એ બધું એમાં આવી જાય છે. સમજાણું કાંઈ? ભગવાનની દિવ્યધ્વનિ કેવળજ્ઞાનને પ્રકાશે છે એમ નથી લીધું. અર્થકર્તા છે. ભગવાન ગણધરદેવ સૂત્રકર્તા છે. અર્થકર્તાનો અર્થ એ ભાવશ્રુત કહે છે. દ્રવ્યશ્રુત તો પછી એની રચના ગણધર કરે છે. આહાહા...! 'સર્વ વિદ્યાઓના જેઓ પ્રદીપ...' પ્ર-વિશેષે દીવો. પ્રકાશ કરનાર છે. લ્યો 'પ્રદીપ'! આ નામ આવ્યું આમાં. 'સર્વ વિદ્યાઓના જેઓ (-પ્રકાશક) છે,...' એને પ્રદીપ કહીએ એમ કહે છે. જગતમાં જ્ઞાનાદિની બધી વિદ્યાઓ છે એ પ્રકાશે છે તેને પ્રદીપ કહીએ, એમ કહે છે. પછી?

'પરિણતસુખરૂપ:' આહાહા...! 'સુખરૂપે જેમનું સ્વરૂપ પરિણમ્યું છે,...' અનાદિથી દુઃખ પુણ્ય-પાપના વિકારપણે પરિણમતું હતું, એ દુઃખરૂપે પરિણમતું હતું. 'સુખરૂપે જેમનું સ્વરૂપ પરિણમ્યું છે,...' સુખ મળ્યું છે કે પ્રાપ્ત થયું છે એમ નહિ. 'સુખરૂપે જેમનું સ્વરૂપ પરિણમ્યું છે,...' સમજાણું કાંઈ? આહાહા...! સર્વજ્ઞ પરમાત્મા તીર્થંકરદેવ 'પદ્મપ્રભુ' એની વાત યાદ કરે છે. જેમની પર્યાયમાં અતીન્દ્રિય આનંદરૂપી પરિણમન થઈ ગયું છે. આનંદને પ્રાપ્ત થશે અને આનંદને મેળવશે એ વાત અહીં નથી, કહે છે. એ તો આનંદની પરિણતિ જ પરિણમી ગઈ છે. જેવો અતીન્દ્રિય આનંદ એનો સ્વભાવ, એવી જ પરિણતિ પરિણમી ગઈ છે. આહાહા...!

'સુખરૂપે જેમનું સ્વરૂપ પરિણમ્યું છે,...' આહા...! સંસારના દુઃખરૂપે જેનું પરિણમન પરિણમ્યું છે. એ પરિણમન એ શરીર, વાણી, મન એને લઈને નથી, એમ કહે છે. સંસારમાં પણ પુણ્ય અને પાપના વિકારરૂપે, દુઃખરૂપે પરિણમે છે, એ એની દશા છે, એ એની અવસ્થા

છે. આ પણ એક સુખરૂપ પરિણમે એ એની અવસ્થા છે. લોકલોકને જાણે છે અને બધાને જાણે માટે એને સુખરૂપ થાય છે. થોડાને જાણે તો સુખ હોય, ત્રણકાળને જાણે એને કેટલું સુખ હોય?

મુમુક્ષુ :- ઢગલા મોઢે.

ઉત્તર :- ખોટી વાત છે. પરનું જાણવું એ સુખ નથી. અંદર આનંદની પરિણતિ સુખરૂપે થઈ ગઈ છે. સમજાણું કાંઈ? સમ્યગ્દર્શનમાં પણ ધર્મની પહેલી દશામાં સુખરૂપ અંશે આનંદરૂપ પરિણતિ થાય છે. આ સિદ્ધ, અરિહંતને પૂર્ણ આનંદની પરિણતિ થઈ ગઈ. સમજાણું કાંઈ? એમ કહીને પોતાની પણ વાત કરે છે, કે મુનિઓને પણ અતીન્દ્રિય આનંદની પરિણતિરૂપે એની ભૂમિકાને યોગ્ય.. એની ભૂમિકાને યોગ્ય અતીન્દ્રિય આનંદની સુખરૂપ પરિણતિ છે. અરિહંતને પૂર્ણ છે. એમ કહીને એમ કહેશે, એ જયવંત છે. સમજાણું? પહેલા બધામાં એ નાખ્યું હતું ને?

‘પાપને (મારી નાખવા) માટે જેઓ યમરૂપ છે,...’ ‘પાપકીનાશરૂપ:’ ‘કીનાશ’ નો અર્થ યમ. ‘કીનાશ’ એટલે યમ. નવી ભાષા. એ સંસ્કૃતવાળાને વધારે (ખબર પડે). પાપને પાપનું એ ‘કીનાશ’ છે. પાપને નાશ કરવાનું યમરૂપ છે. જમ છે જમ. આહાહા...! ‘પાપને (મારી નાખવા) માટે જેઓ યમરૂપ છે,...’ જમ છે જમ. આહાહા...! ભગવાનઆત્મા પણ પાપ શબ્દે પુણ્ય અને પાપના વિકલ્પો, એનો નાશ કરવા માટે યમ સમાન ભગવાનઆત્મા છે. સમજાય છે કાંઈ? એવો ભગવાન અતીન્દ્રિય આનંદ, એનો જ્યાં આશ્રય લીધો, કહે છે કે એ તો વિકારને યમ સમાન છે. એને વિકારમાં સુખબુદ્ધિ ઊડી ગઈ છે. એટલે વિકારનો નાશ કરવા આત્માનો સ્વભાવ યમરૂપ છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ?

‘ભવના પરિતાપનો જેમણે નાશ કર્યો છે,...’ ‘હતભવપરિતાપ:’ ભવનો પરિતાપ. જુઓ! ખૂબી. ચાર ગતિનો પરિતાપ. ચારે ગતિમાં આકુળતા છે એમ કહે છે. સ્વર્ગમાં પણ પરિતાપ જ છે ત્યાં સુખ છે નહિ. ‘જમભાઈ’! આ પૈસાવાળા બધા સુખી કહેવાય કે નહિ? તમને ત્યાં શેઠસાહેબ, શેઠસાહેબ કરે કે નહિ? એમાં કાંઈક એને સુખ થાતું હશે કે નહિ? આકુળતા થાય, કહે છે. ચારે ગતિમાં આકુળતા છે એમ કહે છે અહીં તો.

મુમુક્ષુ :- શેઠસાહેબ ન કહે તો આકુળતા થાય. મજા પડે.

ઉત્તર :- માન્યું છે એમ કહે છે. ત્યાં ધૂળની કલ્પના ઉઠી છે. એય...! ‘મલૂકચંદભાઈ’! શું કીધું આ? આકુળતા છે. ‘હતભવપરિતાપ:’ ભવનો. પાછો એકલો તાપ નહિ, પરિતાપ. આહાહા...! ચાર ગતિના ભવમાં અગ્નિ સળગે છે, કહે છે. સમજાય છે કાંઈ? એ શેઠાઈ અને રાજાઈ અને દેવ, એ બધા અગ્નિથી, કષાયથી સળગે છે. તેઓ ‘ભવપરિતાપ:’ તેનો ‘હત’ હણી નાખ્યો છે જેણે. ભાષા તો એમ જ આવે ને. ઉપદેશમાં શું આવે?

મુમુક્ષુ :- જ્યાં ત્યાં મારવાની જ એકલી વાત છે.

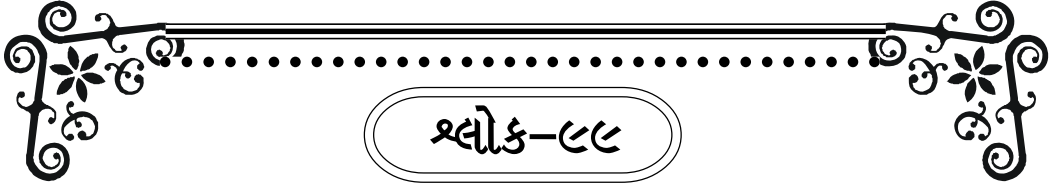
ઉત્તર :- મારી નાખે છે. ઓલો કહે એમ ન લેવું. હવે મફતના. ‘પરમાત્મપ્રકાશ’માં નથી કહ્યું? અરે..! અનાદિના... હોં! બંધુનો મારનાર છો તું. એમ કહ્યું. ‘બાબુભાઈ’! આત્માને એમ કહ્યું. ‘તારો બંધવ સાથે રહેનારો એને તેં મારી નાખ્યા.’ બિચારા સાથે રહેતા. જ્યાં જાય ત્યાં સાથે ને સાથે. રસ્તામાં પણ સાથે. એક સમય દૂર ન રહે એવા તો એ મિત્ર હતા. ભગવાનઆત્મા પોતાના સ્વરૂપમાં આરૂઢ થયો, કર્મનો નાશ થઈ ગયો. એ કર્મના નાશનો ઉપાય એક સ્વરૂપમાં આરૂઢ થવું એ એક જ વાત છે. એ ક્રિયા કર્મના નાશની છે.

‘ભવના પરિતાપનો જેમણે નાશ કર્યો છે..’ આકુળતા... આકુળતા. એ પૈસાવાળા દેખાય, બાયડી-છોકરા-કુટુંબી દેખાય. બધા ભવના પરિતાપ છે. સમજાણું કાંઈ? એ વીતરાગ પર્યાય પરિણમનમાં કોઈ રાગ કે નિમિત્ત કે શરીર અનુકૂળ હતું માટે પરિણમ્યું છે એમ નહિ. આત્મામાં અનાદિનો વીતરાગભાવ જે છે એ એને પરિણમવામાં અનુકૂળ હતો.

‘ભૂપતિઓ જેમના શ્રીપદમાં...’ એ શ્રીની વ્યાખ્યા કરી છે. ‘(-મહિમાયુક્ત પુનિત ચરણોમાં)..’ એમ. એકલા ચરણ નહિ. મહિમાયુક્ત પુનિત ચરણો-એ શ્રીની વ્યાખ્યા કરી. ‘નમે છે.’ આહાહા..! ઇન્દ્રો આવીને. ભૂપતિઓ અહીં તો ભૂપતિ છે. ‘તત્ત્વવિજ્ઞાનદક્ષઃ’ ત્યાં આવ્યું ને? નહિ એ તો ૯૮માં. ‘સ જયતિ જિતકોપઃ’ જેણે કોપને તો જીત્યો છે. દ્વેષનો અંશ નથી. કાંઈક પ્રતિકૂળતા હોય તો અણગમો થાય, એ વાત ભગવાનને રહી નથી. ‘જિતકોપઃ પ્રહ્લવિદ્વત્કલાપઃ’ ‘વિદ્વાનોનો સમુદાય જેમની આગળ ઢળી પડે છે,...’ આહાહા..! મોટા વિદ્વાન અને પંડિતો, એના ટોળા આમ અરિહંતપદ, સર્વજ્ઞપદ, એમાં વિદ્વાનો ઢળી પડે છે. એમ વિદ્વાનો એટલે જ્ઞાનની દશા ગમે તેટલી પ્રગટી હોય, એ બધા સ્વભાવમાં ઢળી પડે છે. સમજાય છે કાંઈ? એવું એ અરિહંતપદ છે, એવું એ આ આત્મપદ છે.

‘તે (શ્રી પદ્મપ્રભનાથ) જયવંત છે.’ છે? ‘સ જયતિ’ જયવંત છે, એમ કહે છે. આવા ભગવાન જાણે સાક્ષાત્ સમવસરણમાં બિરાજતા હોય. જેના પદમાં નમે છે એનો અર્થ ન્યાં ક્યાં ભગવાનને પગ છે અત્યારે? સિદ્ધમાં તો પગ નથી. પણ અહીં હતા એમ જાણે નજરે તરવરે છે. એમ ભગવાનઆત્મા પણ વર્તમાનમાં પૂર્ણ વિદ્યમાન આનંદનું તત્ત્વ દષ્ટિમાં તરવરે છે, જયવંત વર્તે છે. એ વસ્તુ જયવંત વર્તે છે. અહીં ભગવાન જયવંત વર્તે છે. અહીં જેણે દષ્ટિ અને જ્ઞાને આખી ચીજને પકડી છે એ વસ્તુ જયવંત વર્તે છે. આહાહા..! એ ૯૮મો શ્લોક થયો.

શ્લોક-૯૯

(માલિની)

જયતિ વિદિતમોક્ષઃ પદ્મપત્રાયતાક્ષઃ
 પ્રજિતદુરિતકક્ષઃ પ્રાસ્તકંદર્પપક્ષઃ ।
 પદયુગનતયક્ષઃ તત્ત્વવિજ્ઞાનદક્ષઃ
 કૃતબુધજનશિક્ષઃ પ્રોક્તનિર્વાણદીક્ષઃ ॥૧૯૯॥

[શ્લોકાર્થ :-] પ્રસિદ્ધ જેમનો મોક્ષ છે, પદ્મપત્ર (-કમળનાં પાન) જેવાં દીર્ઘ જેમનાં નેત્ર છે, *પાપકક્ષાને જેમણે જીતી લીધી છે, કામદેવના પક્ષનો જેમણે નાશ કર્યો છે, યક્ષ જેમના ચરણયુગલમાં નમે છે, તત્ત્વવિજ્ઞાનમાં જેઓ દક્ષ (ચતુર) છે, બુધજનોને જેમણે શિક્ષા (શિખામણ) આપી છે અને નિર્વાણદીક્ષા જેઓ ઉચ્ચર્યા છે, તે (શ્રી પદ્મપ્રભ જિનેન્દ્ર) જયવંત છે. ૯૯.

શ્લોક-૯૯ ઉપર પ્રવચન

૯૯ શ્લોક.

જયતિ વિદિતમોક્ષઃ પદ્મપત્રાયતાક્ષઃ

બધા 'ક્ષ' છે. ઓલામાં 'સ' હતા. ઓલામાં 'જ' હતા. પહેલામાં 'ત્ર' હતા. પહેલામાં બધા ત્ર હતા.

જયતિ વિદિતગાત્રઃ સ્મેરનીરેજનેત્રઃ

બીજામાં 'જ' હતા. બધા 'જ'.

સ્મરકરિમૃગરાજઃ પુણ્યકંજાહ્નિરાજઃ

ત્રીજામાં બધા 'પ' હતા.

જિતરતિપતિચાપઃ સર્વવિદ્યાપ્રદીપઃ

'ત્ર', 'જ', 'પ' અને હવે 'ક્ષ'.

જયતિ વિદિતમોક્ષઃ પદ્મપત્રાયતાક્ષઃ

* કક્ષા = ભૂમિકા; શ્રેણી; સ્થિતિ; પડખું.

પ્રજિતદુરિતકક્ષઃ પ્રાસ્તકંદર્પપક્ષઃ ।

પદયુગનતયક્ષઃ તત્ત્વવિજ્ઞાનદક્ષઃ

કૃતબુધજનશિક્ષઃ પ્રોક્તનિર્વાણદીક્ષઃ ॥૧૯૧॥

શ્લોકાર્થ :- 'પ્રસિદ્ધ જેમનો મોક્ષ છે,...' સિદ્ધ પ્રસિદ્ધ નથી આવતું? શું કહેવાય?

મુમુક્ષુ :- ...

ઉત્તર :- હા. એ. સિદ્ધ સમૂહ તો પ્રસિદ્ધ છે. આહાહા...! પ્રસિદ્ધ સિદ્ધ સમૂહ, આવે છે ને? અનંત સિદ્ધો પ્રસિદ્ધ છે. એમ અરિહંતોનો મોક્ષ પ્રસિદ્ધ છે. આહાહા...! એમ આત્માનો મોક્ષ પ્રસિદ્ધ છે. મોક્ષ થાય એ પ્રસિદ્ધ છે. સંસાર-ઈસાર આત્માને રહે નહિ. એને આત્મા કહીએ એમ કહે છે. સમજાણું કાંઈ? સંસારવાળો આત્મા માનવો એ તો મિથ્યાત્વ છે એમ કહે છે. સંસારવાળો આત્મા માનવો. સંસાર એટલે વિકલ્પ અને આસ્રવ. આસ્રવસહિત માનવો એ તો તત્ત્વની દષ્ટિ વિપરીત છે.

'પ્રસિદ્ધ જેમનો મોક્ષ છે,...' આહાહા...! જે આત્મામાં પ્રસિદ્ધ મોક્ષ મુક્તસ્વરૂપ પડ્યું જ છે. એને પર્યાયમાં પ્રસિદ્ધ મોક્ષ થાય, એ કોઈ વિશેષતા, નવીનતા નથી. વસ્તુનું સ્વરૂપ જ એવું છે.

મુમુક્ષુ :-....

ઉત્તર :- બધું એક જ છે. બે શુદ્ધ જ છે. 'સમયસાર'માં આવ્યું હતું. ... કારણ અને કાર્ય બે શુદ્ધ જ છે. શુદ્ધ છે એનો અર્થ, કે છે જ આવું. ત્રિકાળ છે અને ત્રિકાળ છે એનો જેણે આશ્રય લીધો એને શુદ્ધતા જ પૂર્ણ પ્રગટશે, એ શુદ્ધ જ છે. અશુદ્ધતા રહેશે જ નહિ. આવું ઝીણું છે 'બાબુભાઈ'! બહારમાં એક જાત્રા કરી આવ્યા એટલે પતી ગયું એમ નથી. આ અષાઠ સુદ પૂનમની .... ચૌદશની કરે, પૂનમની ન કરે. પછી કારતક સુદ પૂનમ. આહાહા...! અહીં તો કહે છે સમયે-સમયે જાત્રા કરનારો આત્મા છે.

'પ્રસિદ્ધ જેમનો મોક્ષ છે,...' આહાહા...! શુદ્ધ સ્વરૂપ પરમાનંદની વિદ્યમાનતા, જ્યાં દષ્ટિમાં આવી (ત્યાં) પ્રસિદ્ધ મોક્ષ છે. પ્રસિદ્ધ મોક્ષ છે... પ્રસિદ્ધ મોક્ષ છે. પ્રતીતમાં આવી પ્રસિદ્ધ પર્યાયમાં મોક્ષ થશે, થશે અને થશે જ. એવો આત્મા છે. જેમાં સંસારની ગંધ નહિ રહે એમ કહે છે. આહાહા...! જેણે આત્મા પકડ્યો અને આત્મા જાણ્યો અથવા આત્મા છે એમ માન્યું. છે એ માન્યું ક્યારે કહેવાય? આખો પરિપૂર્ણ ભગવાન છે. એમ જેણે સમ્યગ્દર્શનમાં માન્યું, એને પ્રસિદ્ધ મોક્ષ છે. એને ભગવાનને પૂછવા નહિ જવું પડે કે, ભાઈ! મારો મોક્ષ કે દિ' થશે? મોક્ષ જ છે. અરિહંતોને ભાવમોક્ષ પ્રસિદ્ધ થઈ ગયો છે. કહે છે.

પદ્મપત્ર (-કમળનાં પાન) જેવાં દીર્ઘ જેમનાં નેત્ર છે,...' કમળના પાન. પુણ્યવંત પ્રાણીને અહીંથી ત્યાં શેડ આમ ચાલતી હોય છે. કમળ-કમળ હોય ને? શેડ ચાલે. આમ કમળનું

ફૂલ હોય એવી એની આંખ હોય. તીર્થંકર તો પૂર્ણ પુણ્યના ઘણી છે ને? અંદરમાં પહેલા ગુણની વાત કરી. બીજી એના શરીરની વ્યાખ્યા કરી. 'જેવાં દીર્ઘ જેમનાં નેત્ર છે...' અંદર કેવળજ્ઞાનના દીર્ઘ નેત્ર થઈ ગયા છે, બહારમાં પણ આંખ એવી હોય છે. ચક્રવર્તી, બળદેવ, એમાં તીર્થંકરનું તો શું કહેવું?

'પાપકક્ષાને જેમણે જીતી લીધી છે...' પાપ શબ્દે પુણ્ય અને પાપ બેય. એનું પડખું જીતી લીધું છે એમ કહે છે. સંસારનું પડખું પુણ્ય-પાપ છે. એ પડખે જે ચડી ગયો હતો એનેથી ખસી ગયો છે. આહાહા...! અનાદિથી શુભ અને અશુભને પડખે ચડ્યો હતો. એ મિથ્યાત્વ અને સંસાર હતો. આહાહા...! એ પાપકક્ષાની 'ભૂમિકા; શ્રેણી; સ્થિતિ; પડખું.' જુઓ! કક્ષા છે ને કક્ષા? એક બાજુનું પડખું. એમ. સંસારનું પડખું જેણે જીતી લીધું છે. સ્વભાવને પડખે ચડી ગયો છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? જેવા અરિહંત છે એવો જ તું છો એમ પાછું.

'તત્ત્વાનુશાસન'માં આવે છે ને? 'તત્ત્વાનુશાસન'ને? એમ કે અરિહંતનું ધ્યાનનું નથી આવતું? એમ કહે અરિહંતનું ધ્યાન કરે તો ફોગટ તું છો. તું અરિહંત ક્યાં છો? સાંભળને હવે. અમે અત્યારે અરિહંત છીએ. કેમ કે અરિહંતસ્વરૂપ આત્મા છે, એનું ધ્યાન કરીને શાંતિ વળે છે એટલે સાક્ષાત્ અરિહંત વિના ક્યાંથી વળે? માટે અમે અંદરમાં અરિહંત જ છીએ. 'તત્ત્વાનુશાસન'માં એવો શ્લોક છે. સમજાણું? એમ કે અરિહંત તો અત્યારે નથી. અને તમે ક્યા અરિહંતનું ધ્યાન કરો છો? તમારું ખોટું છે. તને ખબર નથી. અમે અંદર અરિહંત જ છીએ. આહાહા...! એનું ધ્યાન કરતાં શાંતિ આવે છે એનો અર્થ કે ખોટા અરિહંતનું ધ્યાન કરતા શાંતિ આવે? આહાહા...! પાંચ પદ જ અમે છીએ. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? 'શાંતિભાઈ'! ભારે વાત આવી! ઘણાં કહે નાના મોઢે મોટી વાતું. આને ખબર નથી. અહીં નાનું મોઢું છે જ નહિ. કામકક્ષા, પાપકક્ષા.

સંસારને પડખેથી ખસી ગયેલો આત્મા છે. એને આત્મા કહીએ. ભગવાન સંસારને પડખેથી ખસી ગયા છે. એમ આત્મા પણ સંસાર પડખેથી ખસી ગયો છે. એને આત્મા કહીએ. સંસારને પડખે ઊભો છે એ અનાત્મા છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? સમ્યગ્દર્શનમાં સંસારનું પડખું છૂટી ગયું છે. સંસારથી મુક્ત છે. વ્યવહારથી મુક્ત કહો કે સંસારથી મુક્ત કહો, બધું એક જ છે. સમ્યગ્દષ્ટિ ધર્મની પહેલી સીડી. વ્યવહારથી મુક્ત. વ્યવહાર એટલે વિકલ્પથી મુક્ત છે. એને સંસારનું પડખું છૂટી ગયું છે. આહાહા...! પૂર્ણ અતીન્દ્રિય આનંદરૂપી મુક્ત સ્વભાવ, એને પડખે ગયો ત્યારે સંસાર પડખું છૂટ્યું, ત્યારે તેણે આત્માના અનુભવને માન્યો એમ કહેવામાં આવે છે.

'પ્રજિતદુરિતકક્ષઃ' 'દુરિત' નો અર્થ પાપ કર્યો. એમ. 'પ્રજિતદુરિતકક્ષઃ' 'પ્રાસ્તકંદર્પપક્ષઃ' 'કામદેવના પક્ષનો જેમણે નાશ કર્યો છે...' ઓલી કક્ષા હતી. આ પક્ષ છે. 'કામદેવના પક્ષનો

જેમણે નાશ કર્યો છે,...' 'ક્ષ:' છે ને? 'ક્ષ:'. 'પ્રજિતદુરિકક્ષ: પ્રાસ્તકંદર્પપક્ષ: પદયુગનતયક્ષ:' એમાં ચાર શબ્દ છે. 'યક્ષ જેમના ચરણયુગલમાં નમે છે,...' ચામર ઢાળે છે ને? ઇન્દ્રો, યક્ષો ચોસઠ ચામર સમવસરણમાં. હવા સારી આવે માટે હશે? ભગવાનને ગરમી ન થાય. વીંઝણા નથી નાખતા? વીંઝણા. એને શું છે? ભગવાન તો અનંત આનંદમાં બિરાજે છે. એ તો ભક્તિવાળાનો દેખાવનો ભાવ છે. ચામર ઢાળે, ચામર. અહીંયા ઢાળે છે ને? પંખો. કેટલાકના હાથમાં પુસ્તક હોય તો એને લઈને પવન નાખે. બહુ ગરમી લાગે ને? નાનું પુસ્તક હોય હાથમાં તો એનાથી પવન નાખે. એ ઠીક કહેવાય? બહુ ગરમી લાગતી હોય તો શું કરવું? સહન કરવી. કાગળનો પંખો. કેટલાક છોકરાઓના હાથમાં નાની ચોપડી હોય તો (પંખો કરે). એમ ન કરાય. શાસ્ત્રની અશાતના કહેવાય. આહાહા...! 'યક્ષ જેમના ચરણયુગલમાં નમે છે,...' એ તો પુણ્યનું કારણ છે અને ઇન્દ્રો-દેવો આવીને ચામર ઢાળે. એમાં એને શું છે? એને હવા લાગે અને ગરમી થતી હશે, એમ હશે? એ તો અતીન્દ્રિય આનંદમાં બિરાજમાન છે. એ તો ભક્તો ભક્તિના ભાવથી એ કરે.

'તત્ત્વવિજ્ઞાનદક્ષ:' 'તત્ત્વવિજ્ઞાનમાં જેઓ દક્ષ (ચતુર) છે,...' અરિહંત, સર્વજ્ઞ પરમાત્મા. જગતની જેટલી વિદ્યાઓ અને જ્ઞાન છે એ બધામાં પ્રવિણ છે. એમ કહે આ ફલાણો વળી મંત્રને જાણે, ફલાણો તંત્રને જાણે, ફલાણો આવી વિદ્યા જાણે. એ બધામાં ભગવાન પ્રવિણ છે. કાંઈ કરે નહિ, હોં! જુઓ! 'તત્ત્વવિજ્ઞાનમાં જેઓ દક્ષ (ચતુર) છે,...' એટલી જ વાત લીધી છે ને?

'કૃતબુધજનશિક્ષ:' 'બુધજનોને જેમણે શિક્ષા (શિખામણ) આપી છે....' કહો, અજ્ઞાનીને, બહુથોલને નહિ એમ કહે છે. જે પાત્ર રૂડા જેવો છે એને ભગવાને શિક્ષા આપી છે એમ કહે છે. આહાહા...! જેને શિક્ષા લાગુ પડે છે, એને શિક્ષા આપી છે, એમ કહે છે. 'બુધજનોને જેમણે શિક્ષા (શિખામણ) આપી છે...' બુધ તો સમજેલા છે. સમજેલાને કહે છે, એને સમજાવ્યા છે. અણસમજ્યાને સમજાવતા નથી. એય...!

'પ્રોક્તનિર્વાણદીક્ષ:' છેલ્લો બોલ. 'નિર્વાણદીક્ષા જેઓ ઉચ્ચર્યા છે,...' જેને નિર્વાણની જ પ્રાપ્તિ થવાની એવી જ દીક્ષા એમણે લીધી છે. જે દીક્ષામાં મોક્ષ થાય, એવી દીક્ષા ઉતર્યા છે. આહાહા...! સ્વર્ગ મળે કે ફલાણું મળે એવી દીક્ષા નહિ એમ કહે છે. કહે છે કે નહિ? બે ઘડી દીક્ષા લે તો એને સ્વર્ગ કપાળમાં. એવું સાંભળ્યું હતું. બે હજારની સાલમાં. ત્યાં 'રાજકોટ'. 'મનસુખ'ભાઈની દીકરી દીક્ષા લેવાના હતા ને. 'ચીમન..'ના ભાઈ 'મનસુખભાઈ' એની બે દીકરીની દીક્ષા હતી તે દિ'. 'રાજકોટ'માં બે હજારની સાલમાં. એમ બધી વાતું આવતી. ત્યાં 'ત્રંબકભાઈ'ને છોકરીઓ મળવા આવી હતી. સગા થાય ને એને? 'ત્રંબકલાલ શેઠ' 'નાનાલાલભાઈ'ના બનેવી. ત્યાં છોકરીઓ આવી હતી. અમે ત્યાં 'વાંકાનેર' હતા. વાતું કરતા હતા. કે, અહીંયા તો મહારાજ એમ કહે છે, કે બે ઘડી જો

સાધુપણું આવે તો એના કપાળમાં સ્વર્ગ તો ખરું. ધૂળમાં પણ નથી, હવે સાંભળને. આહાહા..!

અહીં તો 'નિર્વાણદીક્ષા જેઓ ઉચ્ચર્યા છે,...' સ્વર્ગ મળશે એ વાત દીક્ષાના સ્વભાવમાં છે જ નહિ. આહાહા..! આવી લાલચ આપીને મુંડે. એય..! સ્વર્ગ મળશે. ત્યાં પછી એય... ખાવા-પીવાનું એમ ન હોય પણ હજાર વર્ષે ઇચ્છા થાય એને. એમાં શું થયું પણ. ધૂળ? એ બધા ભવ તો પરિતાપવાળા છે એમ કીધું. ક્લેશ અને આકુળતાવાળા ભવ છે. તારે એ ભવમાં જાવું છે? એ દીક્ષાનું ફળ? દીક્ષા તો એને કહીએ જેનાથી નિર્વાણ પ્રાપ્ત થાય. આહાહા..! 'નિર્વાણદીક્ષા જેઓ ઉચ્ચર્યા છે,...' લ્યો.

'તે (શ્રી પદ્મપ્રભ જિનેન્દ્ર) જયવંત છે.' અમારે તો કહે છે કે એ જયવંત વર્તે છે. એટલે, કે મોક્ષનું કારણ એવી દીક્ષા અમારે જયવંત વર્તે છે. એમ 'પદ્મપ્રભમલધારી' મુનિ પોતે કહે છે. મોક્ષનું કારણ એવી જે દીક્ષા અમારે જયવંત વર્તે છે. એના ફળમાં અમને મુક્તિ જ આવશે. આહાહા..! પુણ્ય કરશે તો ગતિ તો સુધરશે. પાપમાં જાય એ કરતાં. કહે છે, તારી શ્રદ્ધા અને જ્ઞાન જ બધા ખોટા છે. જેના ફળમાં સ્વર્ગ માગ, એના કારણમાં પુણ્ય હોય અને પુણ્યની ઇચ્છાવાળો મિથ્યાદષ્ટિ છે.

ધર્મીને તો આત્માના સ્વભાવની ભાવના છે. એનું નામ દીક્ષા. સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન સહિત સ્વરૂપની રમણતાની દીક્ષા જેણે ગ્રહણ કરી છે. એ દીક્ષા નિર્વાણનું કારણ છે. આહાહા..! એ દીક્ષાને દીક્ષા કહીએ, એમ કહે છે. એય..! 'જયંતિભાઈ'! આ તો કહે હવે પાપથી તો છૂટીએ. ચૂલાના, અગ્નિના અને છકાયના આરંભથી. એવી વાત કરે. અને ક્યાંક તો બિચારાને થાય. શું ધૂળ થશે? સંસાર છે એનો એ છે. આહાહા..! જેનાથી નિર્વાણ, કેવળમુક્તિ, એવી જે દીક્ષા એટલે આત્માના સ્વભાવનું આચરણ, શુદ્ધનું આચરણ એ જ દીક્ષા, હોં! પંચમહાવ્રતના વિકલ્પ-ફિકલ્પ એ દીક્ષા નહિ એમ કહે છે. આહાહા..! ભારે માર્ગ! દિગંબર સંતોની કથની પણ... કડક.

'નિર્વાણદીક્ષા જેઓ ઉચ્ચર્યા છે, તે (શ્રી પદ્મપ્રભ જિનેન્દ્ર) જયવંત છે.' પ્રભુ! એ જયવંત છે. આહાહા..! અમારો ભાવ પણ મોક્ષનું કારણ જયવંત છે. અમારા જે પરિણામ, વીતરાગ ભાવ જે મોક્ષનું કારણ, એ જયવંત છે એમ કહે છે. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? આ પાંચમા આરાના મુનિ છે. કોઈ વળી કહે કે એ તો બધી ચોથા આરાની વાતું છે. આરો હોય કે ફારો વસ્તુ કાંઈ ફરતી હશે? જુઓને! આચાર્ય મુનિ પોતે... આહાહા..! અમારી દીક્ષા તો નિર્વાણનું કારણ છે. એવી દીક્ષા અમને આવી છે. ભગવાનને પણ એ જ દીક્ષા ઉતરી હતી અને એ દીક્ષા સમજાવી હતી. સમજાણું કાંઈ? જે દીક્ષામાં કારણ થઈને મોક્ષ થાય, એવી દીક્ષા ભગવાને સમજાવી હતી, એમ કહે છે. 'બાબુભાઈ'! આવો, મુંડાવો અહીં સાધુ થાવ, તમને અહીં સ્વર્ગ મળશે. એમ લલચાવ્યા નહોતા, એમ કહે છે. આહાહા..! શિખામણ આપી છે એમ કીધું, હોં! દીક્ષાની આવી શિખામણ, જેનાથી મુક્તિ થાય એવી દીક્ષા એવી

સમજાવી હતી. એ તો આત્મા આનંદસ્વરૂપ ભગવાન, એને આશ્રયે દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર, નિર્વિકારી, નિર્વિકલ્પ પરિણતિ, એ મોક્ષનું કારણ છે. એમ ભગવાને સમજાવ્યું હતું. કે તારી દીક્ષાથી તને સ્વર્ગ મળશે અને શેઠાઈ મળશે. એ દીક્ષાનું ફળ જ નથી. આહાહા..!

‘નિર્વાણદીક્ષા જેઓ ઉચ્ચર્યા છે,...’ નિર્વાણનું કારણ એવી દીક્ષાને જેણે સમજાવી છે, એમ કહે છે. ‘તે (શ્રી પદ્મપ્રભ જિનેન્દ્ર) જયવંત છે.’ લ્યો. ઓલામાં લીધું અર્થમાં. અહીં એમ લીધું. કેટલામો છે આ? ૯૯. શ્લોક કેટલામો? ૭૧ ગાથા. છેલ્લો. દક્ષ (ચતુર). ભવ્યજીવોને શિક્ષા.. તથા જેમણે નિર્વાણનું કારણ મુનિદીક્ષાનું સ્વરૂપ કહ્યું છે. એમ ભાઈ ‘શીતલપ્રસાદે’ અર્થ કર્યો હતો ને પહેલા? નિર્વાણનું કારણ મુનિદીક્ષા, મોક્ષનું કારણ મુનિદીક્ષા, વીતરાગી પરિણતિ, એવી જીવોને શિક્ષા પ્રદાન કરી છે. આહાહા..! એનું નામ દીક્ષા અને એનું નામ દીક્ષાનું ફળ મોક્ષ. આ તો ગપે ગપ મારે. ક્રિયાના ઠેકાણા નહિ અને પંચમહાવ્રત પાળીએ છીએ અને એમાંથી મુક્તિ થશે. ધૂળેય નહિ થાય. લ્યો. ૯૯મો શ્લોક થયો. ૧૦૦મો શ્લોક બાકી રહી ગયો.

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)